

EUROOPA KOHTU OTSUS

30. juuni 1966*

Kohtuasjas 56/65,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Cour d'Appel de Paris' (esimene koda) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Société Technique Minière

ja

Maschinenbau Ulm GmbH

eelotsust järgmiste sätete tõlgendamise kohta:

1. EMÜ asutamislepingu artikli 85 lõige 1 ja mõningad selle rakendamiseks vastu võetud määrused;
2. nimetatud lepingu artikli 85 lõige 2,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president Ch. L. Hammes, koja esimees L. Delvaux, kohtunikud A. M. Donner, A. Trabucchi ja R. Lecourt (ettekandja),

kohtujurist: K. Roemer,

kohtusekretär: A. Van Houtte

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

Oma 7. juuli 1965. aasta otsuses, mis edastati Euroopa Kohtule sama aasta 19. novembril, taotles Cour d'Appel de Paris (esimene koda) Euroopa Kohtult vastavalt EMÜ asutamislepingu artiklile 177 nõuetekohaselt eelotsust teatavates kõnealuse lepingu artikli 85 tõlgendamisega seotud küsimustes.

Küsimused on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kuidas tuleks Rooma lepingu artikli 85 lõiget 1 ja selle rakendamiseks vastu võetud ühenduse määrusi tõlgendada kokkulepete puhul, millest ei ole teatatud ning millega antakse „ainumüügiõigus”, kuid:

– ei keelata kontsessioonäriil kaupu, mille ta on omandanud kontsessiooni andjalt, reeksportida teistele EMÜ turgudele;

– ei sätestata kontsessiooni andja kohustust keelata oma kontsessioonäridel teistes ühisturu riikides müüa tema tooteid territooriumil, mis kuulub lepingu pooleks oleva kontsessionääri esmavastutuse alla;

– ei piirata kontsessionääri asukohariigi vahendajate ja tarbijate õigust hankida paralleelse importimise teel kaupu teiste ühisturu riikide kontsessionäridelt või tarnijatelt;

– nõutakse, et kontsessionäär taotleks kontsessiooni andjalt eelneva loa selliste masinate müügiks, mis võivad konkureerida kontsessiooni objektiks olevate kaupadega?

2. Kas Rooma lepingu artikli 85 lõikes 2 sisalduv väljend „algusest peale tühised” tähendab, et tühine on kogu leping, mis sisaldab artikli 85 lõikega 1 keelatud tingimust, või on võimalik, et tühine on üksnes keelatud tingimus?”

Euroopa Kohtu pädevus

Cour d'Appel de Paris's menetluse pooleks olev Société Technique Mini re v idab vastu, et n ailiselt tõlgendamisega seotud küsimusi küsides küsib Cour d'Appel tegelikult kohaldamisega seotud küsimusi, mis kuuluvad üksnes siseriiklike kohtute pädevusse.

Vastavalt artikli 177 sätetele on Euroopa Kohus p dev tegema eelotsuseid, mis käsitlevad  henduse õigusaktide kehtivust ja tõlgendamist. Samas artiklis on sätestatud, et liikmesriigi kohus võib taotleda sellekohast eelotsust Euroopa Kohtult, „kui ta leiab, et otsuse tegemiseks on vaja kõnealune küsimus lahendada”. Seetõttu ei saa Euroopa Kohus hinnata põhjuseid, mille tõttu siseriiklik kohus on seda vajalikuks pidanud. Kuigi Euroopa Kohtul puudub pädevus otsustada asutamislepingu kohaldamise üle konkreetse kohtuasja puhul, võib ta kohtuasja asjaolude põhjal kindlaks m arata üksnes need tõlgendamise või kehtivusega seotud küsimused, mis kuuluvad tema pädevusse. Lisaks on kasutusk lbliku tõlgenduse saamiseks põhjendatud, et siseriiklik kohus sedastab õigusliku tausta, millesse taotletav tõlgendus asetub. Seetõttu võib Euroopa Kohus Cour d'Appel de Paris' kirjeldatud õiguslike

asjaolude põhjal kindlaks teha andmed, mis on vajalikud esitatud küsimustest arusaamiseks ning nõuetekohase vastuse koostamiseks.

Esimene küsimus, mis käsitleb artikli 85 lõike 1 tõlgendamist

Euroopa Kohtult taotletakse artikli 85 lõike 1 tõlgendamist seoses „kokkulepetega, millest ei ole teatatud” ning millega on teatud tingimustel antud „ainumüügiõigus”.

Teatamiskohustuse rikkumine

Et ettevõtjate vaheline kokkulepe oleks asutamislepingu artikli 85 lõike 1 kohaselt keelatud kui ühisturuga kokkusobimatu, peab see vastama teatavatele tingimustele, mis ei ole seotud niivõrd kokkuleppe õigusliku vormiga, vaid selle mõjuga „liikmesriikide vahelisele kaubandusele” ja „konkurentsile”.

Seega, kuna artikli 85 lõike 1 aluseks on kokkuleppe mõjude hindamine kahest majanduslikust vaatenurgast, ei saa seda tõlgendada nii, nagu saaks teatavat liiki kokkulepete kohta teha eelnevalt mis tahes otsuse lähtuvalt nende õiguslikust vormist. Seetõttu ei saa kokkuleppe, millega tootja volitab ainuedasimüüjat müüma oma tooteid konkreetses piirkonnas, kuuluda automaatselt artikli 85 lõikes 1 sätestatud keelu alla. Samas võib kõnealune kokkulepe sisaldada nimetatud sättes märgitud asjaolusid tulenevalt tegelikust olukorrast või ainuedasimüügi õigust kaitsvate tingimuste rangusest.

Kuna määrustega nr 17/62 ja 153/62 ei olnud võimalik artikli 85 lõikega 1 ette nähtud keeldu mis tahes viisil laiendada, siis ei saa komisjonile kokkuleppest mitteteatamine, nagu on nimetatud määrustega ette nähtud, automaatselt kaasa tuua kokkuleppe tühisust. Mitteteatamine võib mõjutada üksnes artikli 85 lõikes 3 sätestatud erandi kohaldamist, kui hiljem tehakse kindlaks, et kõnealune kokkulepe on vastavalt artikli 85 lõikele 1 keelatud. Nimetatud kokkuleppe keelatus oleneb üksnes ühest küsimusest, nimelt sellest, kas juhtumi asjaolusid silmas pidades sisaldab see kokkuleppe objektiivseid asjaolusid, mis toovad kaasa artikli 85 lõikes 1 sätestatud keelu.

„Ettevõtjatevahelise” kokkuleppe nõue

Nimetatud keelu alla kuulumiseks peab kokkulepe olema sõlmitud ettevõtjate vahel. Artikli 85 lõikes 1 ei tehta vahet, kas pooled on majanduslikult samal tasemel (niinimetatud „horisontaalsed” kokkulepped) või eri tasemetel (niinimetatud „vertikaalsed” kokkulepped). Seetõttu võib kokkulepe, mis sisaldab „ainumüügiõiguse andmist” käsitleda tingimust, sellele nõudele vastata.

Mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele

Kokkulepe peab olema veel selline, mis võib „mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust”.

See säte, mida selgitatakse artikli 85 sissejuhatavas osas, kus viidatakse kokkulepetele, mis on „ühisturuga kokkusobimatud”, on ette nähtud keelu kohaldamisala kindlaksmääramiseks, kehtestades tingimuse, et peab olema võimalik eeldada liikmesriikide vahelise ühisturu saavutamise takistamise võimalikkust. Et konkurentsi rikkuv kokkulepe kuuluks ühenduse õigusega ettenähtud keelu alla, mis on sätestatud artiklis 85, peab see tekitama võimalikku kahju liikmesriikidevahelisele kaubandusele, vastupidisel juhul see aga keelu alla ei kuulu. Et nimetatud nõue oleks täidetud, peab olema võimalik objektiivsete õiguslike või faktiliste asjaolude kogumi põhjal piisava tõenäosusega prognoosida, et kõnealusel kokkuleppel võib olla otsene või kaudne, tegelik või potentsiaalne mõju liikmesriikidevahelise kaubanduse struktuurile. Et teha kindlaks „ainumüügiõiguse andmist” käsitlevat tingimust sisaldava kokkuleppe võimalik kuulumine artikli 85 kohaldamisalasse, tuleb seetõttu eelkõige uurida, kas see võib kaasa tuua teatavate toodete turu killustumise liikmesriikide vahel ning raskendada kaubanduse läbipõimumist, mille edendamiseks asutamisleping on ette nähtud.

Kokkuleppe mõju konkurentsile

Et kokkulepe kuuluks artikli 85 lõikes 1 sisalduva keelu alla, peab lisaks selle „eesmärk või tagajärg” olema „takistada, piirata või kahjustada konkurentsi ühisturu piires”.

Kuna sidesõnast „või” nähtub, et need tingimused ei ole kumulatiivsed, vaid alternatiivsed, tuleb esmalt läbi vaadata kokkuleppe täpne eesmärk selles majanduslikus kontekstis, kus seda kohaldatakse. Konkurentsi kahjustamine, millele artikli 85 lõikes 1 viidatakse, peab tulenema mõnest või kõikidest kokkuleppe tingimustest. Kui aga nende tingimuste analüüsist ei nähtu, et mõju konkurentsile oleks piisavalt kahjulik, tuleb seejärel läbi vaadata kokkuleppe tagajärjed ning, et kokkulepe oleks keelatud, tuleb leida, et esineb asjaolusid, mis näitavad, et konkurentsi on tõepoolest arvestataval määral takistatud, piiratud või kahjustatud.

Kõnealuse konkurentsina tuleb konkreetsetes kontekstis käsitada konkurentsi, mis valitseks vaidlusaluse kokkuleppe puudumise korral. Eelkõige võib konkurentsi häirimise kahtluse alla seada juhul, kui kõnealune kokkulepe näib olevat tõepoolest vajalik ettevõtte sisenemiseks uude piirkonda. Et kindlaks teha, kas „ainumüügiõigusse andmist” käsitlevat tingimust sisaldava kokkuleppe eesmärk või tagajärg on konkurentsi kahjustamine, tuleb seepärast arvesse võtta eelkõige kokkuleppega hõlmatud toodete iseloomu ja kogust, mis võib, kuid ei pruugi olla piiratud, kontsessiooni andja ja kontsessioonääri positsiooni ja olulisust kõnealuste toodete turul, vaidlusaluse kokkuleppe eraldiseisvust või, vastupidi, selle kuulumist kokkulepete kogumisse, ainuedasimüügiõigust kaitsvate sätete rangust või, teise võimalusena, samade toodetega tegelevatele teistele äriilistele konkurentidele paralleelse reekspordi või impordi kaudu pakutavaid võimalusi.

Teine küsimus, mis käsitleb artikli 85 lõike 2 tõlgendamist

Artikli 85 lõikes 2 sätestatakse, et „kõik selle artikli põhjal keelatud kokkulepped või otsused on algusest peale tühised”.

Seda sätet, mille eesmärk on tagada asutamislepingu täitmine, saab tõlgendada üksnes lähtuvalt selle eesmärgist ühenduse õiguses ning seda ei saa kohaldada väljaspool nimetatud konteksti. Kõnealune tühisus algusest peale kehtib üksnes kokkuleppe nende osade suhtes, mis on keelatud, või kogu kokkuleppe suhtes, kui ilmneb, et neid osi ei ole võimalik kokkuleppest eraldada. Seetõttu ei kuulu ühenduse õiguse kohaldamisalasse mis tahes muud lepingulised sätted, mis ei ole keelatud ning mille suhtes seega asutamislepingut ei kohaldata.

Kohtukulud

Euroopa Kohtule märkusi esitanud Euroopa Majandusühenduse Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata, ning et Cour d'Appel de Paris's toimuva kohtuvaidluse poolte jaoks on sinne menetlus selles kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse Cour d'Appel.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

võttes arvesse menetlusdokumente,

kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande,

kuulanud ära põhikohtuasja poolte ja Euroopa Majandusühenduse Komisjoni märkused,

kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

võttes arvesse Euroopa Majandusühenduse asutamislepingu artikleid 85 ja 177,

võttes arvesse protokollit Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta,

võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda

EUROOPA KOHUS,

vastates küsimustele, mille Cour d'Appel de Paris esitas talle oma 7. juuli 1965. aasta otsusega, otsustab:

Vastuseks esimesele küsimusele

Kokkulepped, mis sisaldavad „ainumüügiõiguse andmist” käsitlevat tingimust, ei sisalda oma olemuselt tingimata ühisturuga kokkusobimatuid asjaolusid, mis on sätestatud asutamislepingu 85 lõikes 1.

Eraldi läbi vaadates võib seda liiki kokkulepe aga sisaldada neid asjaolusid, tulenevalt konkreetsest faktilisest olukorrast või konkreetsetest lepingupunktidest, kui täidetud on järgmised tingimused:

1. „Ainumuügiõiguse andmist” käsitlevat punkti sisaldav kokkulepe peab olema sõlmitud ettevõtjate vahel, olenemata sellest, milline on neist igäihe seisund majandusprotsessis.

2. Et leping kuuluks artikli 85 kohaldamisalasse, peab see oma iseloomult olema selline, et objektiivsete õiguslike ja faktiliste asjaolude kogumit ning mõistlikke prognoose arvesse võttes on alust karta, et kokkuleppel võib olla liikmesriikidevahelise kaubanduse struktuurile otsene või kaudne, tegelik või potentsiaalne mõju, mis võib takistada ühisturu saavutamist nimetatud riikide vahel.

Siinkohal tuleb erilist tähelepanu pöörata sellele, kas lepingul võib olla teatud toodete turgu liikmesriikide vahel killustav mõju.

3. Kokkuleppe eesmärgiks või tagajärjeks peab olema takistada, piirata või kahjustada konkurentsi.

Ainuedasimüügi kokkuleppe eesmärki läbi vaadates peab see järeldus põhinema kokkuleppe kõikidel või mõnedel punktidel kui sellistel.

Kui nimetatud tingimused ei ole täidetud, tuleb seejärel uurida kokkuleppe tagajärgi, mille tulemusena peab jõudma järeldusele, et kokkulepe kas takistab, piirab või kahjustab konkurentsi arvestataval määral.

Sellega seoses tuleb pöörata erilist tähelepanu ainuedasimüügi õigust kaitsvate sätete rangusele, kokkuleppega hõlmatud toodete iseloomule ja kogusele, kontsessiooniandja ja kontsessionääri positsioonile ja olulisusele kõnealuste toodete turul ning kokkuleppe poolte arvule või, kui vaja, teistele samasse süsteemi kuuluvatele kokkulepetele.

Vastuseks teisele küsimusele

Artikli 85 lõikega 2 ette nähtud tühisus algusest peale kehtib kokkuleppe kõikidele sätetele, mis on artikli 85 lõikega 1 kokkusobimatud.

Kõnealuse tühisuse mõju kokkuleppe muudele aspektidele ei kuulu ühenduse õiguse reguleerimisalasse.

Kohtukulude jaotuse selles kohtuasjas otsustab Cour d'Appel de Paris.

Trabucchi

Lecourt

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 30. juulil 1966 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

Ch. L. Hammes